

**LES DESLOCALITZACIONS A CATALUNYA:
REPTE DE PRINCIPI D'AQUEST MIL·LENI**

Nota d'opinió del
Col·legi d'Economistes de Catalunya

Juliol 2004.

La Junta de Govern del Col·legi d'Economistes de Catalunya vol fer públic el següent:

En els darrers mesos Catalunya s'ha vist afectada per una sèrie deslocalitzacions de filials de grups multinacionals implantats al Principat, cosa que ha provocat un important sotrac social. Amb motiu d'això, la Junta de Govern del Col·legi d'Economistes de Catalunya (CEC) va decidir avaluar aquest fenomen, mitjançant la realització d'una enquesta entre els col·legiats que integren la Comissió d'Economia Industrial, Localització i Innovació (CEIL) i d'una reunió de treball amb un grup de col·legiats que són empresaris (vegeu annex 1). Com a resultat de l'anterior, la Junta desitja manifestar que:

1.- ***El fenomen de les deslocalitzacions és inevitable i irreversible.*** Forma part d'una inèrcia històrica i present, pròpia d'unes economies dinàmiques, en les quals neixen i moren constantment les iniciatives i les empreses. Al llarg de la seva història Catalunya ha viscut processos similars de deslocalitzacions i, possiblement, l'actual respon a una nova etapa que s'ha d'inserir dins de la globalització de mercats i de la producció.

2.- ***La societat catalana no ha pres prou consciència del que significa el fenomen de les deslocalitzacions,*** ni té una percepció clara del mateix. Es tracta d'una qüestió estructural, que ens ha de preocupar profundament, davant la qual no hem instrumentat, ni estem instrumentant, les mesures d'anticipació i de resposta més oportunes.

3.- Malgrat l'anterior, és necessari que ***des de les diverses instàncies de la nostra societat es desdramatitzin i es racionalitzin els processos de deslocalització*** que s'estan produint i que es produiran en el futur. No es tracta d'un fenomen massiu i, en alguns casos, els processos no són necessàriament nefastos des del punt de vista econòmic. A més, ***cal contextualitzar les***

deslocalitzacions dins d'un marc internacional, caracteritzat per la mundialització de les activitats econòmiques, la liberalització del comerç de mercaderies i dels moviments de capitals i, en general, la intensificació de la competència degut a la incorporació de nous països emergents a l'economia internacional de mercat. **Estats Units, Alemanya, Gran Bretanya i França, entre altres països, també s'estan veient afectats per aquest fenomen** i estan patint amb força els seus efectes.

4.- En els propers mesos **no es pot esperar una reducció dels processos de deslocalització que s'estan produint a Catalunya, sinó més aviat que s'estabilitzin/augmentin**. Els sectors que es veuran més afectats per les noves deslocalitzacions són l'automoció, el tèxtil i confecció, i l'electrònica de consum. No obstant això, **hem de tenir present que aquest fenomen també pot afectar les activitats de serveis**, com ja està passant en altres països. Així mateix, cal prendre consciència de que els llocs de treball de baixa qualificació no són els únics que estan amenaçats, atès que **les feines d'alta qualificació també estan sent deslocalitzades a altres països**. Val a dir que el que passi a Catalunya en els propers anys dependrà, en bona part, de les decisions que prenguin un grup determinat d'empreses punteres de certa grandària –possiblement, uns pocs centenars-, així com del clima general i institucional que es crei al voltant d'elles. Potser seria interessant dedicar esforços a conèixer l'opinió i la posició dels màxims dirigents d'aquestes empreses cara al futur.

5.- Els principals factors que expliquen els processos de deslocalització que registra Catalunya són **la globalització de les activitat productives, els alts costos laborals del Principat i la recent ampliació de la Unió Europea**, tal i com apunten el 81,8%, el 77,3% i el 72,7% dels col·legiats de la CEIL que ha contestat l'enquesta que s'ha realitzat. Altres factors són la rigidesa de la legislació laboral espanyola i el procés de liberalització del comerç internacional, assenyalats per un 47,6%.

6.- Tanmateix, darrera dels processos de deslocalització **s'amaga un problema de fons d'especial gravetat i transcendència, com és la important pèrdua de competitivitat que ha palesat en els darrers anys l'economia catalana**, evidenciada en termes quantitatius i qualitatius. Això **es constata, sobretot, front els països de l'est d'Europa i els països del sud-est asiàtic**. Un 88,9% dels col·legiats de la CEIL que respòs a l'enquesta realitzada corrobora la pèrdua de competitivitat front el primer grup de països -estimant-la en un 27,1%- i un 75,0% la confirma respecte al segon grup -calculant-la en un 35,0%. No obstant això, també es palesa que Catalunya ha perdut competitivitat front la resta de països de la Unió Europea-15 (un 58,8% dels integrants de la CEIL ho afirma, estimant la pèrdua en un 7,3%) i front els Estats Units i Canadà (un 11,%, calculant-la en un 11,1%).

7.- La pèrdua de competitivitat de l'economia catalana s'explica, en bona part, pel **diferencial d'inflació acumulat pel Principat en els darrers 7-8 anys, especialment respecte la zona euro**, i per l'**escàs creixement de la productivitat que ha caracteritzat els últims temps**. Això és fruit, principalment, d'una sèrie de problemes que afecten l'entorn econòmic (fiscalitat, infraestructures, estructures socio-laborals, reformes, ...) –**problemes d'entorn**- i, al mateix temps, de l'existència d'un teixit empresarial que no s'ha adaptat als canvis que l'envolten –**problemes de mentalitat/cultura de les empreses**. Caldria dedicar més esforços a aprofundir en l'anàlisi de les dues qüestions més transcendents que té actualment plantejades l'economia catalana, com són la inflació i la productivitat.

9.- Hom pot apuntar que **els efectes que s'estan derivant dels processos de deslocalització que afecten a Catalunya són tant positius com negatius**. En la vessant positiva s'ha de destacar, concretament i de manera rellevant, la intensificació de la innovació en productes, processos productius,, la potenciació de determinats sectors d'activitat, i la intensificació de la formació. Paral·lelament, també cal ressenyar conseqüències de tall negatiu com la

destrucció de llocs de treball i de teixit empresarial relacionats amb les filials deslocalitzades, o la desaparició de determinats sectors d'activitat.

10.- ***El grau de preparació de la indústria catalana per afrontar els processos de deslocalització és divers.*** Un 90,5% dels col·legiats de la CEIL creu que les filials de multinacionals implantades al Principat estan preparades, un 57,1% estima que les empreses proveïdores d'aquestes no ho estan i un 57,1% apunta que les empreses de propietat catalana que no són subministradores de les filials estrangeres instal·lades a Catalunya sí que ho estan.

11.- ***Les administracions públiques haurien d'intensificar els esforços encaminats a adoptar les mesures oportunes per fer front als processos de deslocalització*** que està patint Catalunya. D'altra banda, s'ha d'apuntar que una part destacada del teixit empresarial no ha sabut fer front als reptes que imposa el nou context internacional en els darrers anys.

12.- ***Les actuacions que cal prendre per afrontar el fenomen de les deslocalitzacions passen, bàsicament, per enfortir el teixit econòmic i empresarial que actualment té Catalunya i per aconseguir una estructura productiva de major valor afegit, encaminada vers a una economia basada en la innovació i el coneixement.*** Més específicament, cal potenciar la internacionalització de les empreses catalanes, així com millorar la dotació d'avantatges diferencials (infraestructures, fiscalitat, ...). Paral·lelament, s'ha d'impulsar el dimensionament de les empreses -amb fusions, adquisicions, cooperacions i agrupacions- i cercar nous factors d'atracció per a la inversió estrangera.

**MANIFESTACIONS DE LA JUNTA DE GOVERN DEL COL·LEGI
D'ECONOMISTES DE CATALUNYA RESPECTE AL FENOMEN DE LES
DESLOCALITZACIONS A CATALUNYA**

El fenomen de les deslocalitzacions és <u>inevitable i irreversible</u> .
<u>La societat catalana no ha pres prou consciència</u> del que significa el fenomen de les deslocalitzacions: qüestió estructural que ha de preocupar profundament.
Cal <u>desdramatitzar i racionalitzar</u> els processos de deslocalització: <u>s'han de contextualitzar</u> dins d'un marc internacional.
<u>En els propers anys no es pot esperar una reducció dels processos de deslocalització</u> , sent l'automoció, el tèxtil i confecció i l'electrònica de consum els sectors més afectats.
Les <u>activitats de serveis</u> i els <u>llocs de treball d'alta qualificació</u> també s'estan veient afectats per les deslocalitzacions.
Darrera dels processos de deslocalització <u>s'amaga un problema de fons com és la pèrdua de competitivitat de l'economia catalana</u> , que s'explica, en bona part, pel diferencial d'inflació acumulat i per l'escàs creixement de la productivitat al Principat.
Els efectes que s'estan derivant dels processos de deslocalització que afecten Catalunya són <u>tant positius</u> (innovació, potenciació de sectors, formació, ...) <u>com negatius</u> (destrucció de llocs de treball i empreses, desaparició de sectors, ...).
El <u>grau de preparació de la indústria catalana</u> per afrontar els processos de deslocalització <u>és divers</u>
<u>Les administracions públiques haurien d'intensificar els esforços encaminats a adoptar les mesures oportunes</u> per fer front als processos de deslocalització.
Les actuacions a prendre per afrontar el fenomen de les deslocalitzacions passen per <u>enfortir el teixit econòmic i empresarial</u> actual i per <u>aconseguir una estructura productiva de major valor afegit</u> , encaminada vers a una economia de la innovació i el coneixement.

D'acord amb l'anterior,

la Junta de Govern del Col·legi d'Economistes de Catalunya:

pensa que l'actual fenomen de deslocalitzacions és un repte que obre importants oportunitats que el Principat ha de saber aprofitar, i creu necessari:

- Impulsar la unitat i el consens dels agents i institucions socioeconòmics catalans en la diagnosi i, sobretot, en la presa de decisions i en les actuacions pròpiament dites. En aquesta línia, cal mobilitzar la societat per impulsar iniciatives i desenvolupar activitats.
- Intensificar els esforços de prospectiva i d'anticipació d'aquests tipus de fenòmens i dels seus efectes, tractant de preveure els canvis d'escenaris econòmics internacionals i locals.
- Animar processos de deslocalització d'empreses catalanes en el cas de sectors que pateixen processos similars per part d'empreses d'altres països que són clarament competidors del Principat.
- Instrumentar mecanismes àgils que permetin gestionar eficientment les conseqüències negatives directes derivades dels processos particulars de deslocalització que es vagin produint a Catalunya –especialment per part de multinacionals d'origen estranger-, tractant de reduir al màxim el seu impacte social i econòmic.
- Continuar amb els esforços que el conjunt de la societat i, concretament, el govern català estan esmerçant en el disseny d'un model de futur per a l'economia del Principat. En aquesta línia, resulta bàsic donar resposta als

problemes de l'entorn econòmic i empresarial (infraestructures, fiscalitat, formació, ...), atès que de la sol·lució d'aquests depèn la cobertura de moltes altres deficiències.

- Paral·lelament, també és necessari apostar clarament per posar en marxa una política de “reindustrialització” de Catalunya, que sigui activa i estigui molt ben definida. Aquesta ha de combinar les actuacions horitzontals, sobre factors de competitivitat, amb una vessant d'acció més sectorial, tant sobre branques tecnològicament avançades com sobre activitats més tradicionals, en les que Catalunya encara té un important paper a jugar en el context internacional.
- Donar resposta el més ràpidament possible i de la manera més adequada al dèficit fiscal que pateix Catalunya i a les necessitats d'un model de finançament autònom, com a premisa bàsica per donar resposta a molts reptes que té plantejats la societat catalana. Es pot apuntar, al respecte, que gairebé un 80% dels economistes considera que és urgent iniciar el debat sobre un nou model de finançament autònom.
- En el context actual, alguns dels campes específics d'actuació que es considera prioritaris són els següents:
 - Implementar accions que permetin resoldre el problema de la petita grandària que palesen les empreses catalanes i que limita les seves possibilitats de futur en molts sentits (producte, recerca i desenvolupament, internacionalització, gestió, ...). Al respecte, hom ha de tenir present la necessitat de professionalitzar les empreses com a garantia bàsica de la seva continuïtat. Això és especialment important en el cas de les empreses familiars, les quals tenen un paper clau en el teixit econòmic català dels propers anys.

- Instrumentar les mesures d'acompanyament i suport més oportunes per al teixit empresarial català, pensant en les seves necessitats reals, entre les quals es poden ressenyar les actuacions en matèria de:
 - infraestructures energètiques, de transport i de comunicació;
 - flexibilització del sistema socio-laboral;
 - impuls de l'esprit emprenedor i major i millor valoració social de la figura dels emprenedors;

ACCIONS A EMPRENDRE PER AFRONTAR EL FENOMEN DE LES DESLOCALITZACIONS A CATALUNYA

<u>Unitat i consens</u> dels agents i institucions socioeconòmics: mobilització de la societat.
Esforços de <u>prospectiva i d'anticipació</u> : previsió dels escenaris econòmics.
<u>Deslocalització d'empreses catalanes</u> afectades per processos similars en la competència.
Mecanismes àgils per <u>gestionar eficientment les deslocalitzacions</u> : reduir l'impacte social i econòmic.
<u>Disseny d'un model de futur</u> per a l'economia: afrontar els problemes de l'entorn econòmic i empresarial.
<i>Política de "reindustrialització"</i> activa i ben definida: actuacions horitzontals i sectorials.
<u>Resoldre el dèficit fiscal</u> : nou model de finançament autonòmic.
Alguns camps específics d' <u>actuació prioritària</u> :
✓ Petita <u>grandària de les empreses catalanes</u> –professionalització–: empreses familiars.
✓ <u>Mesures d'acompanyament i suport</u> : infraestructures, sistema socio-laboral, finançament, ...

- esquemes de finançament empresarial, sobretot de llarg termini, que es basin més en la valoració de projectes i la capacitat de gestió que no pas en les garanties;
- mecanismes d'impuls de la recerca, desenvolupament i innovació;
- xarxa de serveis externs de recolçament (consultoria, ...);
- formació, especialment de caràcter professional i tècnic;
- aplicació i generalització de les tecnologies d'informació i comunicació;
- internacionalització comercial i productiva.

**ANNEX 1.- RESULTATS DE L'ENQUESTA SOBRE
DESLOCALITZACIONS A CATALUNYA REALITZADA ENTRE INTEGRANTS
DE LA COMISSIÓ D'ECONOMIA INDUSTRIAL, LOCALITZACIÓ I INNOVACIÓ
DEL COL·LEGI D'ECONOMISTES DE CATALUNYA**

**Univers de l'enquesta: integrants de la Comissió d'Economia Industrial, Localització i
Innovació
Mostra que ha contestat: 23 respostes**

1) Respecte als processos de deslocalització que afecten a Catalunya:

- Un 82,6% considera que les deslocalitzacions s'ubiquen en un context internacional de deslocalitzacions que també afecta a altres països industrialitzats.
- Un 69,6% creu que les deslocalitzacions obeeixen a una dinàmica històrica normal de les economies, que implica la localització i deslocalització continua d'empreses.
- Un 39,1% apunta que les deslocalitzacions constitueixen una dinàmica que perdurarà un temps i que implicarà la destrucció d'una part del teixit productiu i sectorial català.
- Un 30,4% assenyala que les deslocalitzacions suposen la intensificació d'una nova fase de deslocalitzacions diferent a les del passat.

2) Factors interns i externs que expliquen els processos de deslocalització (ordenats segons percentatge de resposta)

- Factors interns:

- Alts costos laborals (77,3%).
- Rigidesa de la legislació laboral (50,0%).
- Deficient dotació d'infraestructures (45,5%).
- Dèficit de formació (40,9%).
- Elevats preus del sòl industrial (22,7%).
- Excessiva pressió fiscal (13,6%).

- Factors externs:

- Globalització de les activitats productives (81,8%).
- Ampliació de la Unió Europea (72,7%).
- Procés de liberalització del comerç internacional (45,5%).
- Incorporació de la Xina a l'Organització Mundial de Comerç (31,8%).
- Polítiques d'altres països per atraure inversions estrangeres (31,8%).

3) Pèrdua de competitivitat de la indústria catalana

- Un 88,9% constata pèrdua de competitivitat front els països de l'est d'Europa, estimada en un 27,1% (interval 10-50%).
- Un 75,0% constata pèrdua de competitivitat front els països del sud-est asiàtic, estimada en un 35,0% (interval 10-75%).
- Un 58,8% constata pèrdua de competitivitat front la resta de països de la Unió Europea-15, estimada en un 7,3% (interval 4-15%).
- Un 50,0% constata pèrdua de competitivitat front Estats Units i Canadà, estimada en un 11,1% (interval 2-30%).

4) Efectes esperats dels processos de deslocalització sobre Catalunya (ordenats segons valor, 1: gens important; 4: molt important)

- Intensificació de la innovació en productes, processos productius, ... (3,27).
- Potenciació de determinats sectors d'activitat (3,04).
- Intensificació de la formació (2,95).
- Destrucció de llocs de treball (2,68).
- Desaparició de determinats sectors d'activitat (2,59).
- Destrucció de teixit empresarial vinculat (subministradors/clients) (2,45).
- Obertura de nous mercats (2,33).
- Pèrdua de volum de producció/facturació (1,95).
- Pèrdua del grau d'obertura comercial (davallada d'exportacions i importacions) (1,65).

5) Cara als propers mesos:

- Un 47,8% espera que els processos de deslocalització s'estabilitzin.
- Un 47,8% espera que els processos de deslocalització augmentin, sobretot en automoció, electrònica i tèxtil.
- Un 4,3% espera que els processos de deslocalització es redueixin.
- Un 4,3% espera que tingui lloc una onada de noves localitzacions de multinacionals.

6) Nivell de preparació de la indústria catalana per respondre als efectes dels processos de deslocalització

- Un 90,5% creu que les multinacionals implantades a Catalunya estan preparades.
- Un 57,1% creu que les empreses proveïdores de multinacionals implantades a Catalunya no estan preparades.
- Un 57,1% de les empreses de propietat catalana, que no són proveïdores de multinacionals implantades a Catalunya, estan preparades.

7) Actuació de les administracions públiques front els processos de deslocalització

- Un 66,6% creu que les administracions públiques no estan adoptant les mesures oportunes per fer front als processos de deslocalització.

8) Mesures a adoptar per afrontar els processos de deslocalitzacions (ordenades segons valor, 1: gens important; 4: molt important)

- Potenciar la internacionalització de les empreses catalanes (3,52).
- Millorar la dotació d'avantatges diferencials (infraestructures, fiscalitat, ...) (2,95).
- Impulsar el dimensionament de les empreses catalanes (fusions, adquisicions, cooperació, agrupacions, ...) (2,91).
- Cercar nous factors d'atracció per a la inversió estrangera (2,91).
- Transformar l'especialització sectorial del model de desenvolupament industrial (2,75).
- Potenciar la indústria autòctona (sectors, empreses, ...) (2,63).
- Flexibilitzar la legislació laboral (2,52).
- Endurir les condicions en el moment de donar suport a la implantació de multinacionals (subvencions, rebaixes, ...) (2,00).